

RAZGOVOR Miro Dobrowolny, autor opere »Srebrenica«

Umjetnici su važni kada se bave humanim temama

U Njemačkoj i u zemljama u njenom okruženju tragični događaj u Srebrenici već je pomalo zaboravljen. Želio sam da se to ne dogodi

Mirta ŠPOLJARIĆ

Njemački skladatelj Miro Dobrowolny na ovogodišnji je Muzički biennale Zagreb došao sa svojim novim projektom, operom »Srebrenica«, čija je izvedba ove nedjelje bila zapravo prazna izvedba, budući da je prije toga dva puta bila djelomično izvedena u Njemačkoj.

Ostvarili su ju Ansambl Art NRW, komorni zbor Ivan Filipović, tenor Wolfram Wittekind, plesač Frieder Mann i glumac i redatelj Helmut Wenderoth. Dobrowolny je rođen u Zagrebu 1959. godine, no već u šestoj godini s roditeljima je otišao u Njemačku i tamo oblikovao svoj umjetnički put violinista, skladatelja, dirigenta i muzikologa. Što ga je ponukalo na bavljenje ovom teškom tematikom, objasnio je u razgovoru za *Vjesnik*.

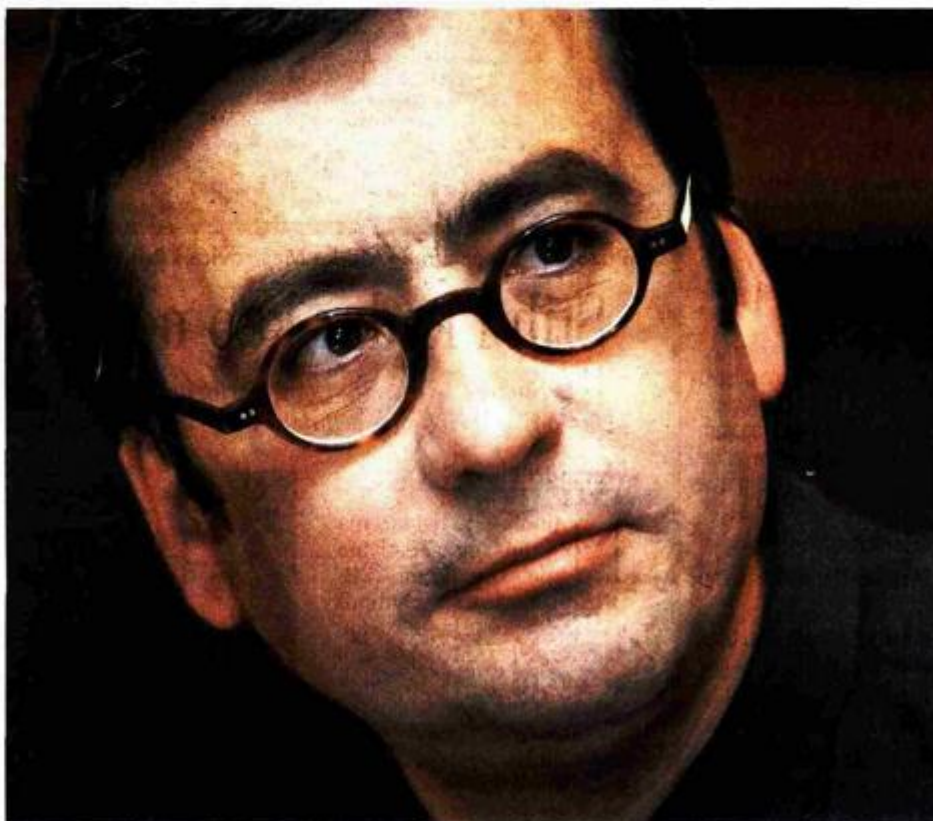
Svijet je iznevjerio Srebrenicu

Djelo »Srebrenica« ne nazivate ni operom, ni oratorijem, ni baletom, ni rekviijemom, ali kažete da može biti sve to. O kakvom je zapravo djelu riječ?

- Mješavina je to svih tih elemenata, Gesamtkunstwerk, rekli bismo pomišljajući na Wagnera, ali u manjem, komornom obliku. Tu su plesač, pjevač i glumac, komorni ansambl i zbor, filmske projekcije i dokumentarne snimke. Obuhvatili smo time mnogo umjetničkih disciplina. Dosta često sa svojim ansamblom ulazim u projekt tog tipa, surađujemo s kiparima, slikarima i raznim drugim umjetnicima.

Zbog čega ste se odlučili na tako tešku temu?

- Puno godina sam o tome razmišljao i oklijevao. Početak devedesetih godina i mene je potaknuo na razmišljanje od kuda dolazim. Tada sam napisao jedan rekviijem za djecu iz Slavenskog Broda. Ali ono što se dogodilo u Srebrenici, toliko me je potreslo da sam osjećao kako moram umjetnički reagirati. Mnogi su me pitali zašto sam baš odabrao taj događaj, a ne neki drugi, primjerice Darfur u Africi, gdje je poginulo na desetke tisuća žrtava. No, ovdje se dogodilo nešto doista specifično. »Svijet« je rekao da će Srebrenicu načiniti kao mjesto sigurnosti i zaštite, i mnogi su u to vjerovali. A onda »svijet« nije ostvario ono što je obećao. I u tome je velika svjetska drama i tragičnost. Tijekom

RAJKO SOBAT

Srebrenica me je toliko potresla da sam morao umjetnički reagirati: Miro Dobrowolny

vlastitog istraživanja i rada suočio sam se zapravo s činjenicom koliko je sve to apsurdno i, da nije toliko tragično, mogao bi to biti neki komad u kazalištu. A, na žalost, dogodilo se u stvarnosti.

Koliko Vam je važno biti angažiran umjetnik?

- Upravo u suvremenoj glazbi, ali i drugim disciplinama, traje diskusija o tomu je li suvremena glazba, suvremena umjetnost općenito, važna za današnji život ljudi ili im ne znači mnogo i okreću se lakšim televizijskim stvarima. Mladi ljudi u Njemačkoj sve manje čitaju knjige, internet je uzeo prvo mjesto, i o tomu se u Njemačkoj vrlo intenzivno raspravlja. Postavlja se pitanje jesu li skladatelji važni ljudima, trebamo li to što nam oni nude i koliko je to vrijedno. A baviti se ovakvim, ne toliko političkim, već humanim temama, trenutak je u kojemu smatram da su umjetnici jako važni. Ne da bi dali odgovore ili mijenjali svijet, već da bi postavljali pitanja, što je

bitno svakoj kulturnoj zajednici.

Gubljenje emocionalnosti

Koliko se postavljanjem tih pitanja putem umjetnosti može doprijeti do ljudi?

- Mislim da je ključna emocionalnost, kojom je moguće zainteresirati slušatelja za suvremenu glazbu. Njezino gubljenje razlog je tog problema između publike i suvremene umjetnosti. No, može ju se vratiti i ja sam imao u tome vrlo dobrih rezultata, primjerice sa spomenutim Rekviijemom, ili velikim sedmodjelnim crkvenim ciklusom »Mise«, koji je publika odlično prihvaćala. Nadam se da će tako biti i sa »Srebrenicom«.

Kakve su bile reakcije na »Srebrenicu«?

- Budući da je ovo cjelovita prazna izvedba, prave reakcije će tek slijediti. Meni je bilo važno izvesti »Srebrenicu« s ljudima koji nisu toliko bliski toj temi pa su to uglavnom njemački glazbenici u mom

ansamblu. U početku sam razmišljao izvesti ju s glazbenicima iz Hrvatske ili Bosne, no čini mi se da je bolje ipak imati određen odmak, ne biti emocionalno preblizu samomu događaju. Mislim da je na taj način moguće kvalitetnije ispričati priču. S druge strane, ovdje je ta tema dobro poznata, no u Njemačkoj i u zemljama u njenom okruženju već je pomalo zaboravljena. I zato sam želio, pomalo misionarski, doprinijeti tomu da se tragični događaji u Srebrenici ne zaborave.

U kojoj mjeri opera cijlija na apsurdnost?

- Upravo glazba još jasnije i detaljnije razrađuje i potencira apsurdnost događaja o kojemu opera progovara. Pričamo o jednome stvarnome čovjeku iz Srebrenice, Ahmi Begiću, mesaru koji vozi motor i pleše. On je svih onih godina bio u Srebrenici, a kada se naslućivao tragični događaj, pobjegao je u šumu pokušavajući se spasiti. Sa sobom je ponio samo jednu knjižicu u kojoj je imao zabilježeno kolo, ples čiji se motivi provode kroz ovu operu. Zanimljivo je da je on sve odbacio, osim te knjižice, želeći u čitavom tom barbarstvu sačuvati dio kulturnog identiteta. Poslije se vratio natrag i nastavio živjeti u Srebrenici, dapače, oženio se, dobio djecu, i u svoj ta mošnjoj besperspektivnosti, ponovno je počeo učiti djecu svoje kolo i okupio ljude u kulturno-umjetničko društvo. Vidio je nadu i daje nadu. I to je ono što me je fasciniralo.

INSPIRACIJA

Nisam upoznao čovjeka o kojemu sam napisao djelo

Jeste li ga ikada osobno upoznali Ahmu Begića, glavnog junaka Vaše opere?

- Ne, ali nisam ni želio. Možda sam imao pomalo idealističko viđenje njegove ličnosti. Saznao sam o njemu putem nekih filmskih i televizijskih materijala.

Imate li želju sresti ga?

- Da, ali bih radije da to bude u nekom trenutku nakon što upravo on vidi moju operu i sebe u njoj. Tada će mi moći reći je li sve uistinu bilo tako kako sam ja pokušao opisati.